

**Государственное бюджетное общеобразовательное учреждение
"Основная общеобразовательная школа №11 г. Малгобек"
Министерство образования и науки Республики Ингушетия
ГБОУ "ООШ №11 г.Малгобек"**

УТВЕРЖДЕНО

Директор

**Байтулаева Л.С.
Приказ №79 от «05» 09 2023 г.**

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета «Ингушский язык»

4 класе 2023-2024 дешара шера г1алг1ай мотт хъехара балха программа

Д1акхетора каъхат.

Программа оттаяьй ФГОСа компоненташца ювзаяь, г1алг1ай мотт хъехара Г1алг1ай республика дешара министерство хетаяьча хъокхама программага хъежжа 4 класса г1алг1ай мотт хъехара долча книжках. Книжка чулоацам оттабаьраш: К.А.Гагиев, Н.Д.Котиева, Оздоев Р. И Арахийцад книжка тоа а даь кхозлаг1а 2009 шера Магас г1алара «Сердало» яхача издательство-240 оаг1ув.

Г1алг1ай метто, эрсий метто санна, метта г1илман дакъа а ший ма1анна а йоккха моттиг д1алоац. Цун дешарца а кхетамца а бераш кхедара доккха практически ма1ан да. Наьна метто юкъелоац дешархой патриотизма а, кхыча къамашца г1имерза а, эзди а хилара уйлашца кхетадеш кхедара маьхала таронаш.

Школе наьна мотт г1омабара керттара г1алашонаш я дешар дика ховш дешархой кийчбар, багах деча, йоазон а къамаьлах а кхоачам болаш, пайда эца ховш уж кийчбар. Программа ФГОСаца ювзаяь я. Из лаьрх1а я к1ира 2 сахьат г1алаг1ай мотт хъехаш йолча школа учебни планаца кхоачашье. Шера 68 сахьат хул.

Программа лерх1амаш да:

- дешархошта шоай наьна мотт безалургболча тайпара дешара болх дика оттабе;
- орфографехи, пунктуацехи, морфологехи, фонетикахи кхетам бала;
- метта г1илам г1омаде, г1алг1ай меттах бола кхетам шербар, к1оаргбар;
- г1алат ца деш йоазув де, сочинени, изложени язье бераш г1омаде;
- дешара кхетам лакхбе, г1омадаь ховр нийса д1аязде, ший уйлаш, шийна хетар, ховр дешархочо нийса д1аяздергдолаш говзал кхеяр.

Программа чулоацам шера ба. Укх юкъе я фонетика, графика, йоазув, дешар, орфоэпи, орфографи, деша оттам. Урока чулоацама юкъе, тар ма лу, дешара а воспитательни лоарх1ам бола материалаш яхийтай. Уж дукхаг1ьяраш г1алг1ай багахбувцама юкъера, художественни произведенеш г1ара я. Книжка курс кхаь разделах латт: кхоалаг1ча класе дийшар кердадакхар (оазаш, алапаш, предложени, кертера, кертерза маьженаш), деша оттам, къамаьла доакьош.

Грамматика хъаькъехъа кхоачаш де деза декхараш:

- 1) оазех, алапех кхетам балар;
- 2) орфографически минимум лакхъяр;
- 3) предложени кертера маьженаш йовзийтар;
- 4) къамаьла доакьош довзийтар;
- 5) дувзаденна къамаьл шаьрдар;
- 6) кхоллама балхаш увтгаде г1омабар:
 - а) сочинени миниатюра;
 - б) изложени-зарисовка;
 - в) суртах лаьца дувцар оттадар;

г) кицах лаьца сочинени-миниатюра язъяр.

Ц1ердеша а , белгалдеша а, хандеша а тохкама хьокхам ба книжка т1а.

Х1ара темах массехк тайпара де йиш йолаш йоазон балхаш да. Изложени тексташ я упражненешка. Сочинени оттае сурташ да книжка оаг1онаш т1а.

Хьехархой торо хургъя ший берий кхетамга хьежжа, тахка езаца, е д1ач1оаг1ье езаца бокьонашка хьежжа шийна мегаргйола текст хьакьоастае.

Бераша каст-каста язде деза суртий диктант, харжара, тохкама, д1акхетора, кхоллама диктанташ.

№ арг1.	Раздела тема	Сахьатий боарам
1	Хьалха 1омадаър кердакхар.	17 с.
2	Предложени.	8 с.
3	Къамаьла доакьош. Ц1ердош.	15 с.
4	Белгалдош.	4 с.
5	Таьрахьдош.	2 с.

Книжка программни материал укх разделах латт

6	Церметдош.	2 с.
7	Хандош.	9 с.
8	Куцдош.	2 с.

Шера бе безаш 9 йозон болх ба: царех диктант- 9; изложени- 2, сочинени 1.

Йиълаг1а класс чакхйоалаш дешархошта ха деза дешай фонетически тохкам бе, синтаксически, морфологически тохкам бе. Деша оттамах дош декъа ха деза. Мукъеи мукъазеи оазаш, зовнеи къореи мукъаза оазаш, й1аъхеи лоацеи мукъаза оазаш къоастае. Шекон мукъеи мукъазеи оазаш белгалъю алапаш юкъеодола дешаш нийса язде, доалара дешаш нийса язде ха деза. Дика кхетам хила беца шолла, шолха, шолла-шолхача алапех. Дешдакъа хъахилар, дош сехъадаккхар, предложенех, предложене чу дешай бувзамах, предложене маъженах шедар ха деза. Иштта дика ховш, шоайла атта къоастадеш хила деза къамаъла доакъош, цар таърахъашца, классашца, дожарашца хувцадалар. Цъхъантайпарча маъженах, царна юкъерча хоттаргах, цига оттадеча сецара хъараках кхетам хила беца.

4 классе г1алг1ай мотт хъехара календарни тематически план.

№	Хет ар таър	Дол а таър.	Са хъ ат аш	Урока тема	Дешара балха кертера тайпаш, дешархочун ха дезара лерх1ам.	Ц1.болх
1			1	Хъалха 1омадаър кердааккхар. Хъалха 1омадаър кердааккхар.	Кхоолаг1ча классе 1омадаър кердааккхар. Мукъеи мукъазеи, къореи зовнеи, й1аъхеи лоацеи,шолла, шолха, шолла-шолха оазаш къестаяр. Предложене кертереи кертерзеи маъженаш, къамъла доакъош хар. Деша оттамах ховр кердааккхар.	
2			1	Доалареи юкъареи ц1ердешаш.	Доалареи юкъареи ц1ердешаш довзар, доалара ц1ердешаш яздара бокъо хар, уж юкъе долаш предложенеш оттаяр.	
3			1	Озаши алапаш.	Озаши алапаш в1аши дистар, алфавитах бола кхетам	

				шербар. Шекон мукъа, мукъаза оазашца дола дешаш яздар бокъонаш хар.		
4		1	Мукъеи мукъазеи оазаш. Й1аъхеи лоацеи мукъа оазаш.	Мукъеи мукъазеи оазех бола кхетам шербар. Дешдакъа хъаде, дош сехъадаккха, фонетически тохкам бе хар. Маца белгалъю мукъача алапо ши оаз хар. Лоаца мукъа оазаш йола дешаш нийса язде хар, шекон мукъа оазаш йола дешаш нийса д1аяздара бокъонаш хар.		
5		1	Диктант.	Кердаяъха бокъонаш дага а лувцаш д1аоала текст нийса д1аязъяр. Т1адулларащ нийса кхоачашдар.		
6		1	Г1алаташцара болх. Зовнеи кьореи мукъаза оазаш.	Зовнеи кьореи оазаш йовза, уж юкъе йола дешаш нийса яздар бокъонаш хар. Фонетически тохкам бе хар. Г1алаташ тахка, г1алаташ даъ дешаш нийса язде хетаяъ бокъонаш хар.		
7		1	В1аши духъала нийслуш йола зовнеи къореи оазаш.	В1аши духъала нийслуш йола зовнеи кьореи оазаш йовзар, уж юкъе йолаш дола дешай масалаш кхувлар.		
8		1	Шола мукъаза оазаш-алапаш.	Шола мукъаза оазаш белгалъю алапаш юкъе дола дешаш нийса д1аяздар, нийса сехъадахар. Фонетически тохкам бе хар.		
9		1	Шолха алапаш.	Шолха алапашца дола дешаш нийса яздар, уж в1аши тувла ца дар.		
10		1	Шола-шолха алапаш.	Шола-шолха алапашца дола дешаш хар, уж сехъадахара бокъонаш хар, цу алапашца долча дешай масалаш кхувлар. Фонетически тохкам бе хар.		
11		1	Алап <u>й</u> .	Алап й деша хъалха а (йи, йо) т1ехъа а дола дешаш хар, уж нийса яздар.		
12		1	Йиш хоадора а кьоастора а хъаракаш.	Йиш хоадора а кьоастора а хъаракаш шоайла в1аши тувла ца дар, уж юкъе дола дешаш хар, нийса яздар, цар масалаш кхувлар. Фонетически тохкам бе хар.		
13		1	Диктант.	1омаъ бокъонаш дага а лувцаш д1аоала текст нийса д1аязъе, т1адулларащ нийса кхоачашде хар.		
14		1	Г1алаташцара болх. Дешдакъа.	Дешдакъа хъахилара бокъо хар, деша ца мас дешдакъа да хара бокъо йоалае хар, дешаш нийса сехъадахар.		
15		1	Деша овла. Цхъа овла бола дешаш.	Деша овлах кхетам хилар, цхъа овла бола дешаш малаг1аш да хар, масалаш доаладар, овла белгалбаккха хар.		
16		1	Деша чаккхе.	Деша чаккхех кхетам хилар, деша чаккхе хъалаха а, белгалъе а, хувца а хар.		

17		1	Дешхьалхе.	Дешхьалхех кхетам хилар, из йовзар деша юкье, хьакьоастае хар, белгалъяр, из тIадохарца керда дешаш хьаде хар. Масалаш доаладар, предложенеш отгаяр.		
18		1	Суффикс.	Суффиксах кхетам хилар, из йовзар деша юкье, хьакьоастае хар, белгалъяр, из тIадохарца керда дешаш хьаде хар. Масалаш доаладар, предложенеш отгаяр.		
19		1	Предложени. Предложени.	Предложенех кхетам хилар. Яьржа, яржанза, цхьалхане, чоалхане предложенех юкьара кхетам хилар.		
20		1	Изложени.	Текст Iома а яь, нийса дIаязье хар чIоагIдар, план оттае бераш Iомадар. Орфографически зем кхебар.		
21		1	ГIалаташцара болх. Дувцареи, хаттареи, айдареи предложенеш.	ГIалаташ тахка, гIалаташ даь дешаш нийса язде хетаяь бокьонаш хар. Цу бокьонашта доагIа масалаш доаладе хар. Предложене тайпаш хар, уж кхоачалуча оттаду хьаракаш хар. Уж предложенеш оттае а, дувцара къамаьла юкье кхувла а, дIаязье а хар.		
22		1	Предложене кертереи кертерзеи маьженаш.	Предложени маьженаш хар, уж нийса хаттар а оттадеш предложене чу белгалъяха а хар, схема е, хаттарашца дешай бувзам гучабаккха а хар.		
23		1	Цхьантайпара маьженаш йола предложенеш.	Цхьантайпарча предложене маьженах кхетам хилар, уж чуйола предложенеш оттае хар, къамаьла юкьекхувлар, сецара хьаракаш оттаду бокьонаш хар.		
24		1	Предложене цхьантайпарча маьженашта юкье <u>а,е,и</u> , яха хоттаргаш.	Предложене цхьантайпарча маьженашта юкье <u>а,е,и</u> , яха хоттаргаш яздара бокьонаш хар, царна юкье сецара хьаракаш оттадара бокьонаш хар.		
25		1	Хоттаргаш <u>а, е</u> .	Хоттаргаш а, е дола предложенеш оттае хар, дIаязьяр, царна юкье сецара хьаракаш маца оттаду хар.		
26		1	Сочинени.	Iомаь бокьонаш дага а лувцаш дIаоала текст нийса дIаязье, гIадулларах нийса кхоачашде хар.		
27		1	ГIалаташцара болх. Хоттарг и.	ГIалаташ тахка, гIалаташ даь дешаш нийса язде хетаяь бокьонаш хар. Цу бокьонашта доагIа масалаш доаладе хар. И яхача хоттаргаца йола предложенехкхетам хилар, сецара хьарак маца оттаду хар.		
28		1	А, е, и яха хоттаргаш долча предложене цхьантайпарча	А, е, и яха хоттаргаш долча предложене цхьантайпарча маьженашта юкье сецара хьаракаш маца оттаду хар. Уж санна йола предложенеш оттае хар,къамаьла юкье кхувлар, нийса дIаязьяр.		

				маъженашта юкъе сецара хъаракаш.			
2 9			1	Контролни диктант.	1омаъ бокъонаш дага а лувцаш д1аоала текст нийса д1аязье, т1адулларах нийса кхоачашде хар.		
3 0			1	Къамаъла доакъош. Г1алаташцара болх. Къамаъла доакъош. Кердааккхар.	Къамаъла доакъош кхетам хилар, бокъонаш хар, масалаш кхувлар, предложенеш оттаяр. Нийса хаттараша отгадеш уж предложене чу къоастае хар. Предложене маъженаши къамаъла доакъоши в1аши диста, къестаде хар.		
3 1			1	Ц1ердош . Юкъара кхетам.	Ц1ердешах кхетам хилар, уж предложене чура нийса хъалахар, малаг1а маъже хул хар.		
3 2			1	Ц1ердешай табрахъашца хувцадалар. Ц1ердешай классаш.	Ц1ердешаш табрахъашца хувца, чаккхенаш нийса язье хар.Ц1ердешай классех кхетам хилар, уж къоастае хар, гойтамаш нийса кхувлар.		
3 3			1	Ц1ердешай дожарашца хувцадалар.	Ц1ердешай дожарех кхетам хилар. Легар фуд хар. Ц1ердешаш нийса, хаттарашка хъежжа легаде а д1аязде а хар. Предложене чу ц1ердешай дожар нийса къоастадар.		
3 4			1	Ц1ера дожар.	Ц1ера дожаре латгача дешай хаттараш а белгалонаш а хар. Чаккхе нийса д1аязьяр, белгальяккхар. Предложене чу ц1ердешай дожар нийса къоастадар.		
3 5			1	Доала дожар.	Доала дожаре латгача дешай хаттараш а белгалонаш а хар. Чаккхе нийса д1аязьяр, белгальяккхар. Предложене чу ц1ердешай дожар нийса къоастадар.		
3 6			1	Лура дожар.	Лура дожаре латгача дешай хаттараш а белгалонаш а хар. Чаккхе нийса д1аязьяр, белгальяккхар. Предложене чу ц1ердешай дожар нийса къоастадар.		
3 7			1	Изложени.	1омаъ бокъонаш дага а лувцаш д1аоала текст нийса д1аязье, т1адулларах нийса кхоачашде хар.		
3 8			1	Г1алаташцара болх. Дера дожар.	Г1алаташ тахка, г1алаташ даъ дешаш нийса язде хетаяъ бокъонаш хар. Дера дожаре латгача дешай хаттараш а белгалонаш а хар. Чаккхе нийса д1аязьяр, белгальяккхар. Предложене чу ц1ердешай дожар нийса къоастадар.		
3 9			1	Кечала дожар.	Кечала дожаре латгача дешай хаттараш а белгалонаш а хар. Чаккхе нийса д1аязьяр, белгальяккхар. Предложене чу ц1ердешай дожар нийса къоастадар.		

40		1	Хотталура дожар.	Хотталура дожаре латгача дешай хаттараш а белгалонаш а хар. Чаккхе нийса д1аязьяр, белгальяккхар. Предложене чу ц1ердешай дожар нийса кьоастадар.		
41		1	Меттига дожар.	Меттига дожаре латгача дешай хаттараш а белгалонаш а хар. Чаккхе нийса д1аязьяр, белгальяккхар. Предложене чу ц1ердешай дожар нийса кьоастадар.		
42		1	Дустара дожар.	Дустара дожаре латгача дешай хаттараш а белгалонаш а хар. Чаккхе нийса д1аязьяр, белгальяккхар. Предложене чу ц1ердешай дожар нийса кьоастадар.		
43		1	Ц1ердешай дукхален таьрахь.	Ц1ердешаш таьрахьашца хувца, чаккхенаш нийса язье хар. Ц1ердешай морфологически тохкам бе хар.		
44		1	Диктант.	1омаяь бокьонаш дага а лувцаш д1аоала текст нийса д1аязье, г1адулларах нийса кхоачашде хар.		
45		1	Г1алаташцара болх. Дожарех 1омадаьр ч1оаг1дар.	Г1алаташ тахка, г1алаташ даь дешаш нийса язде хетаяь бокьонаш хар. Предло-жене чу ц1ердешай дожар нийса кьоастадар. Ц1ердешай морфологически тохкам бе хар.		
46		1	Белгалдош. Белгалдош. Кердааккхар.	Блгалдешах кхетам хилар. Уж хаттарашца предложене юкьера хьалеха хар, дувцара кьамаьла юкьекхувлар.		
47		1	Ло1амеи ло1амзеи белгалдешаш.	Ло1амеи ло1амзеи белгалдешай белгалонаш хар, уж кьестадар, дувцара кьамаьла юкьекхувлар.		
48		1	Белгалдешай таьрахьашцеи классашцеи хувцадалар.	Белгалдешай хувцадаларах кхетам хилар, масалаш доаладар.		
49		1	Контролни диктант.	1омаяь бокьонаш дага а лувцаш текст нийса д1аязье, г1адулларах нийса кхоачашде хар.		
50		1	Г1алаташ т1ара болх. Белгалдешай дожарашца хувцадалар.	Предложене чу таьрахь, класс нийса кьоастаяр. Белгалдеша морфологически тохкам бе хар.		
51		1	Таьрахьдош. Г1алаташцара болх. Таьрахьдош. Юкьара кхетам.	Г1алаташ тахка, г1алаташ даь дешаш нийса язде хетаяь бокьонаш хар. Таьрахьдешах кхетам хилар. Уж хаттарашца предложене юкьера хьалеха хар, дувцара кьамаьла юкьекхувлар. Таьрахьдешаш нийса д1аязде хар.		
52		1	Массалии арг1ани таьрахьдешаш.	Массалии арг1ани таьрахьдешах кхетам хилар. Уж тайпах декьа хар, предложене юкьера хьалаха а нийса д1аязде а хар.		

5 3		1	Церметдош. Церметдош. Юкьара кхетам.	Церметдешах кхетам хилар. Уж хаттарашца предложене юкьера хьалеа хар, дувцара къамаьла юкьекхувлар. Церметдешаш нийса д'аязде хар.		
5 4		1	Церметдешай легар.	Церметдешай легаде хар. Хаттарашка хьежжа чаккхенаш хувца а нийса д'аязде а хар.		
5 5		1	Изложени.	Юмаяь бокьонаш дага а лувцаш д'аоала текст нийса д'аязде, г'адулларах нийса кхоачашде хар.		
5 6		1	Хандош. Г'алаташцара болх. Хандош. Юкьара кхетам.	Г'алаташ тахка, г'алаташ даь дешаш нийса язде хетаяь бокьонаш хар. Предло-жене чу церметдеша таьрахь, дожар нийса къоастадар. Хандешах кхетам хилар. Из предложене чура нийса хаттар а оттадеш хьалеа хар. Къамаьла юкье кхувлар.		
5 7		1	Хандеша белгалза форма.	Хандеша белгалза формах кхетам хилар. Из предложене чура нийса хаттар а оттадеш хьалеа хар. Къамаьла юкье кхувлар.		
5 8		1	Хандеша ханаш.	Хандеша ханаш йовзаш хилар, уж хаттарашца къоастаяр. Предложене чура хандеша ха белгалъяккхар.		
5 9 - 6 0		2	Хандеша йола ха.	Хандеша йолча хана кхетам хилар. Цун хаттар а белгалло а хар.		
6 1		1	Хандеша яха ха.	Хандеша яхача ханах кхетам хилар. Цун хаттараш а белгалонаш а хар. Предложене чура хандешай ха къоастае хар.		
6 2		1	Хандеша хургйола ха.	Хандеша хургйолча хана кхетам хилар. Цун хаттараш а белгалонаш а хар. Предложене чура хандешай ха къоастае хар.		
6 3		1	Диктант.	Юмаяь бокьонаш дага а лувцаш д'аоала текст нийса д'аязде, г'адулларах нийса кхоачашде хар. Предло-жене чу цердешайи белгалдешайи таьрахь, дожар нийса къоастадар, хандеша ха къоастаяр.		
6 4		1	Г'алаташцара болх. Дацардешаш ца, ма хандешашца нийса яздар.	. Г'алаташ тахка, г'алаташ даь дешаш нийса язде хетаяь бокьонаш хар Куцдешах кхетам хилар. Дацардешах кхетам хилар. Из предложене чу юкьекхувлар, хандеша ма'ан мишта хувцалу хар. Предло-жене чу цердешайи белгалдешайи таьрахь, дожар нийса къоастадар, хандеша ха къоастаяр. Дацардешах кхетам хилар. Из предложене чу		

					юкъекхувлар, хандеша маган мишта хувцалу хар.		
6 5			1	Куцдош. Куцдош. Юкъара кхетам.	Предложенена юкъекхувлар, цо бу болх хар, из хъалаха хар. Предложени синтаксически а морфологически а тохкам бе хар.		